

Universitat
de les Illes Balears

Títol: Inclusió i acolliment. Proposta de benvinguda per alumnes i famílies.

NOM AUTOR: Juana Maria Heredia Varón

Memòria del Treball de Fi de Màster

Màster Universitari Formació del Professorat
(Especialitat/Itinerari d'Orientació Educativa)

de la

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

Curs Acadèmic 2015-2016

Data 06 de Juny de 2016

Nom Tutor del Treball Maria Antich Bauzà

Resum

El present treball pretén explicar una proposta d'eina focalitzada a com es pot millorar l'acolliment de l'alumnat nouvingut, així com el de la seva família, a un nou centre educatiu. És a dir, vol donar resposta a aquests alumnes i a les seves famílies, les quals arriben a un altre país amb un sistema educatiu diferent del seu.

En aquest sentit, es planteja que la seva benvinguda necessita una consecució d'accions que s'han de dur a terme des del centre educatiu per afavorir la inclusió del nouvingut en el grup i en el centre. A més, es proposa treballar per millorar la participació de la família juntament amb la institució educativa, explicant quines accions poden realitzar envers l'educació del seu fill o la seva filla.

Altres punts que prioritza aquesta guia és el de donar informació que pugui ser d'utilitat a la família, com per exemple, aspectes del sistema educatiu de l'estat Espanyol que són necessaris que coneguin. També aportar pautes i recomanacions, sobre recursos que els hi poden beneficiar i, a més, així treballar el desconeixement que tenen. És molt recomanable que el centre educatiu i la família mantinguin una comunicació activa per afavorir la integració de l'alumne i la seva mateixa en el nou context.

Per finalitzar, aquesta eina vol donar resposta a aquells alumnes, els quals fa un temps que estan residint a les Illes Balears, però encara no s'han integrat completament dins el centre educatiu.

Paraules clau: inclusió, nouvingut, famílies, participació i comunicació.

Resumen

El presente trabajo pretende hacer una aproximación al tema de acogida del alumnado recién llegado y, por este motivo, proponer una herramienta para las familias y los alumnos de incorporación tardía en un centro educativo de secundaria de nuestra comunidad. Es decir, quiere dar respuesta a estos alumnos y a sus familias, en relación al conocimiento del sistema educativo, a los recursos y las respuestas que ofrece.

En este sentido, se plantea que para su bienvenida se necesita de la consecución de una serie de acciones que deben llevarse a cabo desde el centro educativo para favorecer la inclusión del recién llegado en el grupo y en el centro. Además, se propone trabajar para mejorar la participación de la familia junto con la institución educativa, explicando que acciones pueden realizar en relación con la educación de su hijo o hija.

Otro punto que prioriza este trabajo, es la elaboración de una guía de bienvenida, la cual proporcione información que sea de utilidad para la familia, como por ejemplo, aspectos del sistema educativo del estado Español. Asimismo, aportar pautas y recomendaciones sobre recursos que les pueden beneficiar, y así, trabajar el desconocimiento que tienen.

Es muy recomendable que el centro educativo y la familia mantengan una comunicación activa para favorecer la integración del alumno y su familia en el nuevo contexto.

Finalmente, esta herramienta quiere dar respuesta a aquellos alumnos y alumnas, los cuales llevan un cierto tiempo residiendo en las Islas Baleares, pero todavía no se han integrado completamente en el centro educativo.

Palabras clave: inclusión, recién llegado, familias, participación y comunicación.

Abstract

This work is an approach to help and to host school newcomers through the education system. For that reason, we present a new tool for families and students who have a late entry in a secondary school. For thus, this tool pretends to respond students and their families about their knowledge of the education system, resources and responses.

In this way, we propose for their welcome a series of actions performed by school professionals to promote the inclusion of newcomer in class and school. In addition, this tool would improve family involvement in relation to the learning of their children.

Another key role in this study is the development of a welcome guide, providing useful information for the family, such as, aspects of the Spanish state education system. This guide, also provide different guidelines and recommendations of multiple resources that can be beneficial for all of them.

For all that reasons, this work should be recommended to maintain an active communication and promote the integration of the student and its family in the new context.

Finally, this tool aims to respond to those students, which have been residing in the Balearic Islands for a long time but have not been well integrated into the education system yet.

Keywords: inclusion, newcomer, families, participation and communication.

Índex	Pàg.
Resum i paraules-clau	2
Resumen y palabras clave	3
Abstract and keywords	4
1. Objectius del treball	6
2. Justificació elecció del tema	7
3. Estat de la qüestió	11
4. Desenvolupament de la proposta	18
5. Guia acolliment alumnat i famílies nouvingudes	21
6. Conclusions	37
7. Aportacions, valoracions personals	39
8. Referències bibliogràfiques	40
Annex 1. Model entrevista família	43
Annex 2. Proposta activitat acollida	44

1. Objectius del treball

- Facilitar l'adaptació dels alumnes nouvinguts i de les seves famílies en el sistema educatiu espanyol.
- Analitzar els programes i les actuacions que es duen a terme per afavorir la integració, solucionar problemes i aclarir els dubtes que se'ls presenten.
- Donar a conèixer la normativa i la legislació de l'estat espanyol i de la nostra comunitat sobre educació.
- Valorar el procés d'adaptació de l'alumnat nouvingut i de les seves famílies envers el sistema educatiu espanyol.
- Proposar un projecte/programa d'acolliment per a les famílies d'alumnes nouvinguts de secundària.

2. Justificació elecció del tema

Actualment, les nostres aules estan formades per una gran quantitat d'alumnes amb una àmplia diversitat, tant en la seva procedència com en les seves necessitats. En el cas de la nostra comunitat autònoma, els alumnes que procedeixen d'altres països o d'altres comunitats de parla no catalana, es veuen amb la necessitat afegida d'aprendre una nova llengua, o més d'una, i adaptar-se a una cultura diferent.

La legislació sobre el tema, a les Illes Balears, es concreta en l'ordre del conseller d'Educació i Cultura de dia 14 de juny de 2002, per la qual es regula l'elaboració i l'execució del Programa d'acolliment lingüístic i cultural (PALIC) adreçat a l'alumnat d'incorporació tardana al sistema educatiu de les Illes Balears que cursa estudis als instituts d'educació secundària, assenyala que:

Els centres han de possibilitar que els alumnes tinguin accés a la llengua catalana, puguin utilitzar la llengua per comunicar-se i continuar els aprenentatges escolars, és a dir, integrar-se en la comunitat escolar. Finalment, els ha de servir, com a llengua pròpia de les Illes Balears, de vehicle de comunicació i d'integració en la societat que els acull (BOIB núm. 80 de 04 de juny del 2002).

Per tant, l'objectiu que persegueix el PALIC és aportar a aquests nous alumnes que arriben a la nostra comunitat, tant la comunicació com la cultura necessàries per poder incorporar-se a l'educació regular i a la vida quotidiana. És important afegir i explicar que aquest programa beneficia no només als alumnes nouvinguts, sinó també a aquells alumnes residents a les Illes Balears que no hagin assolit la llengua catalana.

En alguns casos, els nous alumnes provenen d'una cultura completament diferent de la que té la societat que els rep. Per això, els professors han de preparar a la seva classe donant informació relacionada amb aquest nouvingut, perquè puguin donar una resposta adequada a la seva arribada.

En aquest sentit, tal com indica Díaz-Aguado (2003), es planteja l'educació intercultural com una proposta d'acció educativa en la qual predomina el

reconeixement de l'existència dels "altres" com subjectes que tenen una cultura diferent.

La multiculturalitat i l'objectiu de dur a terme una educació de tipus intercultural suposa un repte pel sistema educatiu i la comunitat educativa. També, ho és pel professorat i, específicament pels tutors, ja que són ells els que tenen una major responsabilitat i relació amb els alumnes i les seves famílies. Són els tutors els que decidiran quina quantitat de reunions realitzaran amb aquests i les famílies, els temes que tractaran en aquestes i el missatge o missatge que volen transmetre.

A més de la responsabilitat educativa, s'ha d'afegir que el professorat també s'encarrega de la dinamització de la convivència dins l'aula, és a dir, són els encarregats de generar un bon clima per tal d'afavorir l'aprenentatge i aconseguir una bona adaptació i integració de tots els alumnes al grup.

Com en altres qüestions, apareix la figura del tutor com una peça imprescindible per a què aquesta convivència sigui adequada. Des de les tutories setmanals, s'han de treballar aquests aspectes, que són i seran importants, pel grup i la seva coexistència durant el curs escolar.

Per una altra banda, no tota la responsabilitat recau sobre el professorat. Òbviament, les famílies són el factor més influent, pel que fa a l'educació dels alumnes, i encara més quan procedeixen d'un altre país.

En aquest darrer cas, juguen un paper imprescindible en l'adaptació acadèmica i personal del nouvingut. Per aquest motiu, com major implicació i informació s'obtingui de la família de l'àmbit educatiu, més eines es podran utilitzar per ajudar al seu fill o filla a adaptar-se al nou ambient.

Per Epstein (2001) la col·laboració entre la família, l'escola i la comunitat, és la clau per a la millora de l'educació de l'alumnat. Com més implicació i participació per part de la família, més beneficis serà pel nouvingut.

Diferents estudis assenyalen que la participació de les famílies que tenen els seus fills en nivells d'educació superiors, és més baixa que si, per exemple, es troben cursant infantil o primària. El Consell Escolar de l'Estat (2012), assenyalava que la participació de les famílies en les AMPAS (associacions de

mares i pares dels alumnes) és aproximadament del 60% en les etapes d'infantil i primària, baixant fins a un 50% a secundària.

Aquest fet s'agreuja si la família que procedeix d'un altre país no participa en la seva educació ja sigui per desinterès, per desconeixement del sistema educatiu o perquè el centre no facilita aquesta relació.

Hem d'evitar l'existència i l'aparició de qualsevol d'aquests punts. S'ha de motivar al centre i a les famílies que participin activament i s'impliquin en crear i mantenir una relació positiva, beneficiosa i productiva.

Segons Leiva (2011), moltes famílies estrangeres, tenen por de participar de manera efectiva en la comunitat educativa pel desconeixement del sistema educatiu, per la qual cosa, únicament s'aproximen a l'escola per demanar sobre el rendiment acadèmic i poc més.

S'ha d'evitar aquesta situació, ja que és molt important que les famílies tinguin una comunicació activa amb el centre educatiu. Així, a més de conèixer el rendiment acadèmic del seu fill, puguin conèixer altres aspectes importants com la metodologia que es duu a terme, que poden fer ells per ajudar i donar suport al seu fill, etc.

En aquest sentit:

Els pares o tutors legals són un element fonamental a l'hora de donar suport als seus fills o tutelats en l'evolució del seu procés educatiu i, per tant, és important que coneguin les decisions relatives a la seva avaluació i promoció i que col·laborin en les mesures de suport o reforç que adoptin els centres per facilitar el seu progrés educatiu. (BOIB núm. 73 de 16 de maig del 2015, p. 23).

El centre educatiu i les famílies han de posar de la seva part per motivar aquesta relació, i sobretot quan aquestes procedeixen d'altres països en els quals el sistema educatiu és diferent. En aquest darrer cas, el centre s'ha d'encarregar d'informar i explicar tots aquells punts rellevants i organitzar reunions per presentar tota aquesta informació. És molt recomanable entregar-la en format paper perquè puguin consultar posteriorment.

Finalment, destacar la importància de la relació damunt els resultats beneficiosos que tindrà per l'alumne. No només pel que fa a la part educativa

sinó també al component més personal i emocional, el qual influirà positivament a la integració del nouvingut amb la resta del grup classe.

3. Estat de la qüestió

Com a breu introducció d'aquest apartat, comentar que es desenvoluparà la dinàmica que s'ha utilitzat per fer la cerca de documents que apareixen en el treball final de màster.

En primer lloc, de les recerques fetes en diversos cercadors acadèmics, educatius i d'investigació, amb les paraules clau; inclusió, nouvingut, famílies, participació i comunicació, varen sortir aproximadament més de 100 documents que podien tenir relació amb el present treball.

La següent passa, que va realitzar-se fou una primera selecció d'aquells articles i documents més importants, amb més repercussió i més citacions, és a dir, els que anomenaven amb major índex altres autors.

Finalment, de la selecció final dels documents, quedaren aproximadament 60 documents, dels quals seleccionava les idees principals que es relacionen amb la temàtica escollida per poder fer la base científica d'aquest treball final de màster.

Per iniciar l'anàlisi del tema de treball, s'ha fet una consulta de les dades del Ministeri d'Educació i Cultura del curs 2014-2015.

Aquestes dades indiquen que en el curs escolar 1996/1997, l'alumnat estranger present a les aules se situava en poc més de 2000. Mentre que si el comparem amb el curs escolar 2006/2007, la xifra es dispara fins a quasi arribar als 25.000 alumnes estrangers.

Actualment, la xifra és més elevada que la del 2006/2007 amb aproximadament 27.000 alumnes, però la diferència no és tan radical com fa 20 anys.

Aquest fenomen està comentat per March (2014) el qual assenyala que a l'Estat espanyol s'ha produït un fenomen social característic durant els darrers anys amb l'increment de la immigració, que va suposar un augment significatiu de l'alumnat procedent d'altres països.

Per això, el sistema educatiu del nostre país s'ha vist amb la necessitat d'assimilar aquesta gran quantitat de nouvinguts i, a més, que l'adaptació d'aquest alumnat sigui inclusiva, el més favorable i productiva possible. Encara

que és imprescindible continuar treballant per millorar i aconseguir que tant els alumnes com les seves famílies puguin integrar-se plenament.

Tal com assenyalen March i Ortè (2004), aquest important nombre d'alumnes estrangers que s'incorpora a les escoles de les Illes Balears té importants conseqüències en els processos d'escolarització, en les relacions internes, en la introducció de noves metodologies pedagògiques, en la posada en marxa de noves formes organitzatives d'enfrontar-se a la realitat escolar, etc.

El conjunt de les dades reflecteixen que, el sistema educatiu i tots els seus components, no només s'han vist influenciats per l'augment d'alumnat, sinó també, per les modificacions que s'han dut a terme respecte a la metodologia i les mesures d'atenció. Amb l'objectiu principal d'aconseguir la millor adaptació pels alumnes nouvinguts i les seves famílies.

Per la qual cosa, podem considerar que l'idioma ha de convertir-se en un mitjà per facilitar la inclusió de l'alumne dins l'aula i el centre educatiu. A les Illes Balears disposem de dues llengües oficials gràcies a la fita aconseguida fa exactament trenta anys, on es va assegurar *l'ús del català com a llengua vehicular en l'àmbit de l'ensenyament* (BOCAIB núm. 89 de dia 17 de juliol del 1997, p. 2).

Així l'alumne pot començar a aprendre i a utilitzar, les llengües oficials que s'ofereixen a les Illes Balears gràcies al gran nombre d'interaccions possibles que es poden donar amb la resta de companys i les pròpies de l'aprenentatge a l'aula. El professorat ha de fomentar l'aparició d'aquestes situacions dins la seva classe i animar a la resta d'alumnes perquè hi participin i proposin noves formes d'interacció amb el nouvingut.

D'aquesta manera, l'alumne aprèn a poc a poc a comunicar-se amb el seu nou entorn i també, s'afavoreix la seva relació amb el grup classe.

Per altra banda, tal com diu el decret 34/2015, de 15 de maig, pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears. El qual s'organitza d'acord amb els principis de formació comuna i d'atenció a la diversitat dels alumnes.

Aquestes mesures d'atenció estan orientades a respondre a les necessitats educatives concretes dels alumnes, a assolir els objectius de l'educació

secundària obligatòria i a adquirir les competències corresponents, i no poden suposar, en cap cas, una discriminació que els impedeixi d'assolir aquests objectius i competències i la titulació corresponent. (BOIB núm. 73 de 16 de maig del 2015, p. 3).

Els alumnes que arriben a la nostra comunitat es troben davant el repte d'adaptar-se i aprendre la nostra llengua. S'ha de pensar en la difícil i estressant situació que afronten diàriament i procurar ajudar-los perquè no es converteixi en un impediment en la seva evolució acadèmica.

Durant la realització de les pràctiques d'aquest màster, es varen donar alguns casos d'alumnes nouvinguts que en el seu país tenen un rendiment acadèmic excel·lent, però en el centre educatiu actual, no es correspon. Per tant, s'han de posar en marxa totes aquelles accions i estratègies que poden ajudar i beneficiar l'aprenentatge de la nova llengua i aconseguir que el seu rendiment sigui l'adequat.

Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE), al Títol II, capítol I, secció quarta, a l'article 79 bis, Mesures d'escolarització i atenció, contempla que *l'alumnat que presenta dificultats d'aprenentatge tindrà l'escolarització que es regirà pels principis de normalització i inclusió, assegurant la no discriminació i la igualtat efectiva a l'accés i permanència en el sistema educatiu* (BOE, núm. 295 de 10 de desembre del 2013, p. 37).

Així els alumnes rebran les adaptacions necessàries perquè puguin avançar i arribar a assolir els nivells del seu grup. Les diferents adaptacions es realitzaran dins el grup classe, d'aquesta manera poden beneficiar-se altres companys que tenen dificultats o que encara no han assolit definitivament alguna de les llengües.

Aquesta mesura ajudarà a què el nouvingut no se senti diferent i desigual de la resta de companys i, també, a què no es trobi desconnectat del seu grup classe.

Específicament, quins són els objectius principals que ha de superar o assolir l'alumne nouvingut?

L'educació secundària ha de contribuir a desenvolupar aspectes com; comprendre i expressar amb correcció, oralment i per escrit, en llengua coneixement, la lectura i l'estudi de les seves literatures. També, conèixer, valorar i respectar la cultura de la qual formen part les Illes Balears, així com la seva història i el seu patrimoni artístic i cultural. (BOIB núm. 73 de 16 de maig 2015, p. 4).

El centre educatiu ha de posar en marxa estratègies que ajudin a la superació d'una part enfocada al vessant acadèmica però també, s'ha de tenir en compte la part cultural. Per això és molt recomanable idear iniciatives adreçades a la població nouvinguda, per tal de facilitar la seva adaptació al context que els rep, i es promogui la creació o establiment d'associacions i activitats pròpies. D'altra banda, *cal trobar mecanismes que afavoreixin el coneixement, la informació, la formació i la sensibilització de la població autòctona vers el fet migratori* (Gomà i Sánchez, 2005, p.16).

És a dir, ha d'existir una visió de doble direcció, una primera en la qual els nouvinguts i les seves famílies s'adaptin al context de la comunitat, i una segona, en la que la comunitat s'adapta a l'arribada d'aquests alumnes. Només així assegurarem la seva inclusió educativa i cultural.

Tant en una circumstància com en l'altra, és evident la importància de l'educació per afavorir la integració dels nouvinguts que, de vegades, ja fa anys que resideixen a les Illes Balears però no han tingut l'oportunitat de conèixer amb altres persones de diferents nacionalitats en un ambient formatiu i educatiu. (Vidaña, 2013, p. 30).

Seguint amb el darrer punt, un dels aspectes més importants i prioritaris és el vincle afectiu que les persones nouvingudes estableixen amb la societat d'acollida. Per tant, *el primer contacte que s'estableix amb el centre educatiu i el seu entorn pot esdevenir un factor clau a l'hora d'integrar-se* (Montón, 2002, p. 8). Per això, l'adaptació ha de ser personal i educativa. *El que cal és que l'alumnat nouvingut deixi precisament de sentir-se nouvingut com més aviat millor* (Carbonell, 2006, p. 65). En aquest sentit, les famílies juguen un paper imprescindible en vers a la integració del seu fill.

En aquest cas, la normativa educativa estableix que les famílies són les primeres responsables de l'educació dels seus fills. També, indica que *les famílies s'han de comprometre amb els seus fills en la feina quotidiana i amb la vida dels centres docents, ja que també depèn de les famílies l'èxit del procés d'ensenyament-aprenentatge* (BOIB núm. 73 de 16 de maig del 2015, p. 60). Podem considerar doncs que la seva participació és un factor molt important, no només per l'èxit de l'alumne, sinó també per la seva adaptació i correcte desenvolupament personal i social.

Algunos padres limitan su participación en la elección del centro, unos porque desconocen el papel que pueden realizar más allá, y otros porque no conocen otras formas, las competencias, deberes y responsabilidades (Fernández, 2003, p. 9).

El centre educatiu, davant aquesta situació, podria ajudar a aquestes famílies que tenen un desconeixement del nostre sistema educatiu, donant informació i pautes útils, les quals utilitzarien com una guia per seguir per facilitar tant l'adaptació de l'alumne com de la seva família.

Un altre aspecte important que ha de comentar-se és la baixa participació, en general, de les famílies en l'educació dels fills. La participació dels pares d'alumnes nouvinguts sol ser molt baixa. *Esta baja participación se agudiza debido a la escasa información, las situaciones personales, sociales y económicas que los rodean, y en algunos casos, el desconocimiento de la lengua española* (García y Moreno, 2002, p. 16).

A la nostra comunitat, aquest aspecte es complica ja que tenim una segona llengua. Per la qual cosa, aquestes famílies s'enfronten amb una dificultat afegida, especialment, aquelles persones que ja tenen un desconeixement de la primera llengua.

A més de la dificultat de l'idioma, sovint ens trobem davant de situacions familiars molt diverses i sovint complexes. *Fins que la re-agrupació familiar no es consolida, passa molt de temps i els infants i adolescents es troben desorientats i amb referents poc clars i sovint contradictoris* (Montón, 2003). En casos en els quals els adolescents es troben desorientats respecte del seu

futur acadèmic o laboral, el departament d'orientació ha de ser l'element clau per facilitar tota la informació possible, relacionada amb els seus interessos.

Òbviament, tots els alumnes han de conèixer l'existència del departament d'orientació i l'ajuda que aquest pot oferir. Per aquest motiu, tots aquells alumnes que arriben nous a un centre educatiu, haurien de fer un primer recorregut pel mateix juntament amb el seu tutor o el cap d'estudis, per tal de què si tenen dubtes o qüestions relacionades, sàpiguen a on i a qui poden acudir per resoldre'ls. També, seria interessant que aquesta primera visita pel centre la poguessin fer els pares.

Les famílies immigrades estan immerses en processos de culturització molt grans. Si el centre educatiu convida i fomenta la participació, les famílies aniran modificant gradualment els seus sistemes de relació amb els centres educatius (Gomà i Sánchez, 2005, p. 44). Encara que no tot el pes ha de recaure sobre el context escolar, la família ha de tenir una implicació i participació activa, per tal de facilitar l'adaptació dels seus fills dins l'àmbit acadèmic i fóra d'aquest.

Els centres han de promoure, així mateix, compromisos amb les famílies i amb els mateixos alumnes en què s'especifiquin les activitats que els uns i els altres es comprometen a desenvolupar per facilitar el progrés educatiu (BOIB núm. 73 de 16 de maig del 2015, p.15). Ha d'existir una bona coordinació i comunicació entre el centre i la família, per aconseguir consolidar l'existència d'un compromís comú, amb l'objectiu d'aconseguir la millor adaptació possible de l'alumne al context.

Garreta (2007) considera clau i necessari establir un contracte entre la família i l'entitat educativa per reconduir una situació desequilibrada en la qual l'escola haurà de potenciar la implicació, els docents mantenir el seu dret a exercir lliurement i els progenitors a defensar els seus interessos i els dels seus fills. Per la qual cosa és important que cadascuna de les parts, alumnes, docents i famílies, es comprometin i realitzin les seves tasques pertinents.

Per finalitzar aquest apartat, es resumeixen les idees clau el qual conté.

- Descripció de l'evolució i els canvis que ha sofert el sistema educatiu a causa de l'arribada progressiva de nous nadius a les Illes Balears.

- Explicació de les dificultats d'aquests alumnes per adaptar-se a un nou context i com les llengües poden facilitar i ajudar a la seva integració.
- Ressaltar la importància del paper del centre educatiu, el professorat i els companys del nouvingut en vers a la seva inclusió. Tots ells són el principal suport que té l'alumne per aprendre les noves llengües. A més, l'aprenentatge d'aquestes no ha de suposar un impediment per l'alumne per al qual s'han de cercar les estratègies i els mètodes més adients perquè el rendiment acadèmic i personal no es vegi influenciat.
- Integració i inclusió des de l'arribada del nouvingut, s'ha de procurar que l'alumne se senti integrat, part del sistema i del seu grup.
- Promoció de la participació de la família. El centre treballarà per a engrescar a la família nouvinguda a què participi activament i s'impliqui en l'educació del seu fill. Assenyalant que ells són l'altre pilar imprescindible per aconseguir la plena inclusió de l'alumne al nou context.

4. Desenvolupament de la proposta

La proposta que presentem pretén ser una eina d'ajuda focalitzada a com es pot millorar l'acolliment de l'alumnat nouvingut, així com el de la seva família, a un nou centre educatiu. És a dir, vol donar resposta a aquests alumnes i a les seves famílies, les quals arriben a un altre país amb un sistema educatiu diferent del seu.

Per aconseguir que funcioni, un aspecte essencial que s'ha de realitzar, és el de fomentar la participació de les famílies en el procés d'escolarització dels seus fills.

Aquesta és fonamental per poder realitzar un correcte seguiment i una bona continuació en la seva educació. Aquest aspecte és encara més significatiu en els casos d'alumnes nouvinguts, ja que les seves famílies, poden ser l'única font d'informació sobre la trajectòria escolar anterior (altres escoles, rendiment acadèmic).

Com és d'esperar amb les persones que vénen d'altres països, desconeixen com funcionen els centres educatius de la nostra comunitat i, també en algunes ocasions, no parlen l'idioma. *Habrà que hacer un esfuerzo para favorecer la integración progresiva de las familias en los distintos órganos de participación de la comunidad educativa* (Junta de Extremadura, 2005, p.14).

Per aquests motius, és molt recomanable fer que altres famílies, que ja han passat per una situació semblant puguin ajudar-los a integrar-se al centre i al seu entorn. D'aquesta manera, no només es treballa l'adaptació de l'alumne al centre escolar sinó també la de tots els integrants de la família.

Com a conseqüència d'aquesta acció, la seva perspectiva en el moment de començar en un sistema educatiu diferent del seu, serà més positiva i productiva.

Si bé és important potenciar una bona relació i coordinació amb les famílies en tota situació educativa, encara ho és més en aquests casos, en què els pares i mares d'aquests alumnes desconeixen el funcionament dels centres i, sovint, tenen moltes dificultats per interpretar correctament les demandes i orientacions. (Montón, 2002, p. 9).

Tal com afegeix aquesta darrera autora, els centres educatius en els quals s'incorporen alumnes nous per primera vegada, haurien de comptar amb un docent que gestioni la seva acollida. Ja sigui alguna persona que pertanyi a la direcció o el cap d'estudis, ja que els centres de secundària són més complexos organitzativament.

Com aquesta figura és imprescindible que aparegui a l'hora d'acollir a un nouvingut i a la seva família, a continuació s'enumeren les tasques que hauria de dur a terme.

Les seves funcions prioritàries serien: l'acollida al centre, l'acompanyament a les classes, l'acompanyament inicial pel coneixement de l'espai del centre, l'ajuda en la gestió dels documents i llibres, la comprensió dels horaris, l'ajuda en el coneixement de les normes i hàbits, els primers contactes amb la família, el seguiment directe i indirecte de l'alumne, entre d'altres. (Montón, 2002, p. 11).

Una pràctica habitual en els centres és la utilització d'alumnes que ja estan integrats dins l'aula i dins el nucli educatiu per fer de pont comunicatiu a les famílies i als nous alumnes.

L'èxit d'un pla d'acollida radica en el fet que el nouvingut deixi de seguida de sentir-se diferent de la resta (Carbonell, 2006, p. 67).

Amb aquestes passes es pretén aconseguir dues coses. La primera és la millor integració possible del nouvingut a l'aula i al centre. La segona, que la seva família, a més d'incorporar-se i aprendre el nou sistema educatiu en el qual estudiarà el seu fill/a, pugui participar i col·laborar activament.

Por lo que respecta a las familias, su participación en la escuela puede verse obstaculizada por causas diversas: escaso reconocimiento de los bagajes culturales y las lenguas familiares; discrepancias en las formas de socialización de los niños y jóvenes; de manera que aquella correlación entre participación e integración social en el ámbito de la escuela se complica. (Carrasco, Pamiès y Bertrán, 2008, p. 5).

Aquests autors afirmen que, tant en l'educació primària com en l'educació secundària, l'atribució de la falta d'interès de la família es relaciona amb la baixa participació d'aquesta en l'escola. La gran majoria de contactes que

l'escola considera prioritari com per exemple les reunions individuals de les famílies amb el tutor, en realitat, no fomenten una relació activa entre l'escola i la família. És a dir, aquests contactes que són prioritaris, no són suficients per motivar i estimular l'aparició de la participació per part de la família i el seu manteniment.

Si partimos de la idea de que el ambiente familiar y escolar son los que más influyen en el desarrollo de la persona y su proceso educativo, no cabe duda de que entre escuela y familia debe existir una estrecha comunicación, a fin de lograr una visión globalizada y completa del alumno (Leiva, 2011, p. 4).

5. Guia acolliment alumnat i famílies nouvingudes

<u>Índex</u>	Pàg.
• En què consisteix aquesta guia?	22
• Acollida de la família al centre "La benvinguda"	23
• Explicació del sistema educatiu espanyol i altres aspectes	25
• Visita pel centre, presentar tutor i professors	31
• Acollida de l'alumne nouvingut al centre i dins l'aula	32
• Altres serveis de la comunitat	33
• Proposar alguna activitat d'acollida específica	34
• Itineraris que ofereix el sistema educatiu	35
• Associació de pares, família-tutora	36

En què consisteix aquesta guia?

La finalitat que persegueix aquesta guia és facilitar a les famílies i als alumnes nouvinguts la millor adaptació possible al nou context i sistema educatiu. Generalment, aquestes famílies arriben al nostre país sense conèixer les possibles diferències que hi ha amb el seu país d'origen, pel que fa a l'organització i funcionament del sistema educatiu espanyol.

Per això, és cabdal que aquestes famílies, estiguin informades i sàpiguen de les pautes generals que han de seguir perquè puguin introduir-se amb la menor quantitat de problemes a la nova societat i entorn educatiu que els rep.

Aquesta guia pretén:

- Resoldre aquells problemes i dubtes que de forma habitual solen presentar-se a les famílies nouvingudes quan arriben al nostre país.
- Actuar com un breu protocol que el centre podrà aplicar en aquells casos que hagin de menester ajuda a l'hora de formar part del nostre sistema educatiu i social.
- Recollir totes aquelles actuacions i intervencions recomanables per a dur a terme quan arriba al centre de secundària un alumne nouvingut. Aquestes actuacions, persegueixen la seva integració de manera eficaç, als diferents nivells possibles, com la relació amb els companys de classe, les normes del centre, els hàbits educatius, etcètera.

Per una altra banda, és important afegir que, com l'arribada d'aquestes famílies pot succeir en qualsevol moment del curs, és necessari estar preparats per a poder actuar de la millor manera possible i donar una resposta adequada a aquest problema de temporalitat. Especialment, podrà ser de gran ajuda en tots aquells casos en els quals els alumnes arriben a mitjan curs, quan els grups ja estan cohesionats.

En resum, aquesta guia vol ser una eina per ajudar a les famílies i al centre educatiu per aconseguir la millor adaptació de l'alumne amb el major estalvi de temps i recursos possible.

Acollida de la família al centre "La benvinguda"

Quan arriba un nouvingut al centre, tots els membres de la comunitat educativa han d'implicar-se activament per tal de donar una resposta ràpida i adequada a les seves necessitats i a les de la seva família. Per això es recomana l'existència d'un protocol concretat respecte a l'acolliment i la informació.

La primera passa que un centre ha d'acomplir, és reunir-se amb la família i l'alumne per realitzar una primera entrevista d'acollida la qual ajudarà que se sentin part del centre i còmodes des del començament.

A tall d'exemple, durant l'acollida al centre, un dels membres de l'equip directiu, s'encarregarà d'explicar com és el seu funcionament, les metodologies que s'empren i els diferents serveis dels quals es disposen.

En els casos en els quals sigui necessari, el centre haurà de sol·licitar el servei de traducció de la comunitat autònoma, per tal de poder comunicar-se amb la família de forma adequada. Hem de tenir present, que aquest darrer punt és important perquè el centre pugui obtenir tota la informació possible de la seva situació actual i necessitats. També, hem de tenir en compte d'altres qüestions, com per exemple, l'escolarització anterior de l'alumne, el nombre d'integrants de la família (especialment aquells que resideixen a les Illes Balears), la situació laboral actual dels pares, etcètera (Annex 1. Model entrevista família).

Per altra banda, el centre haurà de donar tota la informació possible referent als aspectes relatius als tràmits de matriculació, horaris i materials necessaris, i dels diferents serveis als quals poden recórrer si ho necessiten (serveis socials, ajuntament, entre d'altres).

En conseqüència, el centre educatiu es converteix en una eina de suport per ajudar a les famílies i, sobretot, als alumnes a rebre una bona integració. Durant aquesta primera visita tant les famílies com el centre han de creuar una gran quantitat d'informació l'un de l'altre, per tal de començar a treballar en la incorporació immediata de l'alumne dins de l'aula. També, és molt recomanable fer un recorregut pel centre mostrant les diferents zones més importants i a les que poden acudir en els casos que sorgeixin dubtes, com per exemple,

secretaria, despatx del director, despatx del cap d'estudis, departament d'orientació.

Abans de finalitzar aquesta primera trobada, s'ha de programar una segona entrevista en la qual és recomanable demanar a la família que porti tots aquells documents que poden ser d'ajuda pel centre i que siguin d'utilitat per comprovar i complimentar la informació treballada. Com per exemple, informes escolars d'altres anys, informes mèdics o treballs/ quaderns de cursos anteriors.

Explicació del sistema educatiu espanyol i altres aspectes importants

És important que la família conegui el nou sistema educatiu, almenys aquells aspectes més bàsics i obligatoris que són imprescindibles perquè puguin dur correctament l'escolarització i un bon seguiment educatiu del seu fill. Per tal de no donar tanta informació durant aquesta visita, seria millor realitzar dues reunions amb la família. Així, durant la segona visita és recomanable que l'equip directiu tingui preparada la documentació de tipus full informatiu on es reculli aspectes importants com:

- Com s'organitza el centre, calendari escolar i horaris.
- Llibres i material necessari a classe.
- Agenda escolar i explicació del seu funcionament.
- El paper del tutor i com funcionen les tutories.
- Associacions de pares i associacions d'alumnes.
- Mostrar pàgina web del centre.

Programar la següent reunió de seguiment, una vegada han transcorregut dos o tres mesos. Durant aquest temps la família haurà començat a adaptar-se als aspectes treballats a la sessió anterior. Per aquesta segona reunió és recomanable treballar amb la següent informació:

- Aspectes més rellevants del Sistema Educatiu Espanyol.
- Resolució de possibles dubtes o problemàtiques que han sorgit durant aquest temps.
- Tipus de metodologies que s'imparteixen al centre.
- Tipus de suport.
- Els drets i deures dels alumnes.
- Serveis socials

Se'ls proporcionarà tota aquesta documentació en paper perquè puguin consultar posteriorment per si els sorgeix algun dubte.

És important cercar el compromís de la família, és a dir, que aquests es comprometin a l'assistència dels seus fills al centre i, també, la seva a les reunions programades amb els tutors, l'associació de pares, etcètera.

A continuació es respondran una sèrie de preguntes, en relació a la informació esmentada en aquest punt de la guia, que poden ser d'utilitat per a la família nouvinguda. Aquestes preguntes els poden ajudar a respondre qüestions importants i aclarir dubtes comuns que poden sorgir quan s'arriba a un sistema educatiu diferent del seu:

- **Quines persones formen part del centre?**

Els diferents membres dels quals es compon el centre educatiu són; l'equip directiu (directora, cap d'estudis, secretari), el claustre, el personal de secretaria, consergeria, personal de neteja altres agents (agents externs).

- **Com s'organitza el centre?**

S'organitza per departaments. Cada departament és l'encarregat d'impartir diferents matèries en diferents nivells. En el cas del departament d'orientació, està format pels professionals que s'encarreguen del suport i d'atenció a la diversitat.

- **Quan comencen i acaben les classes?**

Les classes comencen el mes de setembre i acaben, aproximadament, la tercera setmana de juny.

- **Quan reben les notes els alumnes?**

El curs acadèmic es divideix en tres trimestres. En finalitzar cada avaluació d'aquests els tutors lliuren les notes als alumnes.

El primer trimestre comença a l'inici del curs acadèmic, al mes de setembre, i finalitza el mes de desembre. Les notes s'entreguen abans de començar les vacances de Nadal.

El segon trimestre es duu a terme entre les vacances de nadal i de pasqua. La segona avaluació comença el mes de gener, després de les vacances de Nadal, i finalitza el mes de març. Les notes s'entreguen abans de començar les vacances de Pasqua.

El tercer i darrer trimestre s'inicia després de les vacances de pasqua i acaba al juny. Es correspon, aproximadament, a la tercera avaluació la qual comença el mes d'abril, després de les vacances de Pasqua, i finalitza el mes de juny. Les notes s'entreguen el darrer dia de classe.

Els dies es confirmaran al començament del curs escolar i s'entregarà un full informatiu amb tota la informació necessària.

- **Quin és l'horari escolar?**

A partir del curs vinent, a l'educació secundària obligatòria, els alumnes realitzaran 30 hores setmanals. Cada dia tindran classe de 8 a 14 h o de 9 a 15 h.

Els horaris es confirmaran al començament del curs escolar. Els alumnes ho apuntaran a les seves agendes.

- **Per a què serveix l'agenda escolar?**

L'agenda escolar és una eina que serveix perquè l'alumne pugui apuntar totes les tasques que ha de lliurar, també, els exàmens i les proves programades. L'agenda també serveix com a instrument de comunicació entre el tutor i la família. S'utilitza per programar reunions, informar de sortides escolars, justificacions de faltes d'assistència, entre d'altres.

- **Quin és el paper del tutor?**

Segons l'article 56 del Decret 120/2002, de 27 de setembre, pel qual s'aprova el reglament orgànic dels instituts d'educació secundària, les funcions dels professors tutors són:

- a) Coordinar la tasca educativa de l'equip docent del grup.
- b) Presidir les reunions ordinàries de l'equip docent i les que, amb caràcter extraordinari, calgui realitzar, com també estendre'n acta de cada una.
- c) Proporcionar a l'inici de curs, a l'alumnat, als pares i les mares, o als tutors legals, informació documental o, en el seu defecte, indicar on poden consultar tot el que sigui referent a calendari escolar, horaris, hores de tutoria, activitats complementàries i extraescolars previstes, programes escolars, criteris d'avaluació del grup i normes de convivència.
- d) Coordinar el procés d'avaluació dels alumnes, i organitzar i presidir les corresponents sessions d'avaluació del seu grup.

- e) Participar en les reunions periòdiques que convoqui a l'efecte la prefectura d'estudis amb la col·laboració del departament d'orientació.
- f) Mantenir reunions periòdiques amb els alumnes, bé sigui individualment o col·lectivament.
- g) Responsabilitzar-se, juntament amb el secretari del centre, de l'elaboració de la documentació acadèmica individual dels alumnes a càrrec seu, i mantenir-la actualitzada.
- h) Gestionar els problemes i encaminar les iniciatives i inquietuds de l'alumnat, i intervenir davant els diferents sectors de la comunitat educativa en l'abordatge de les situacions que es plantegin.
- i) Informar els pares, les mares o els tutors legals, almenys tres vegades a l'any, i els professors i els alumnes del grup de tot allò que els concerneixi en relació amb les activitats docents i el rendiment acadèmic.
- j) Participar en el desenvolupament del pla d'acció tutorial i en les activitats d'orientació sota la coordinació del cap d'estudis i col·laborar amb el departament d'orientació, en l'orientació de l'alumne en els processos d'aprenentatge i assessorament sobre les seves possibilitats acadèmiques i professionals.
- k) Controlar les faltes d'assistència i puntualitat de l'alumnat de la seva tutoria, a partir de la informació facilitada pel professorat del grup, coordinar les mesures previstes al centre, realitzar les actuacions que disposa la normativa vigent pel que fa a l'absentisme, i comunicar les faltes i altres incidències als pares, les mares o els tutors legals, sota la coordinació del cap d'estudis.
- l) Altres que li puguin ser encomanades pel director de l'institut o atribuïdes per la Conselleria d'Educació i Cultura.

- **Per a què serveixen les tutories?**

En funció de cada curs acadèmic, a les tutories es realitzen activitats per treballar aspectes com: millorar les tècniques d'estudi, millorar la convivència a l'aula i al centre educatiu i educació emocional, entre d'altres.

- **Què és l'associació de pares i quines funcions fa?**

L'associació de pares està formada per diferents pares d'alumnes que es reuneixen amb el centre educatiu per informar dels interessos i propostes que tenen en vers a l'educació dels alumnes. També, quines coses poden dur a terme com associació per millorar l'educació.

- **Què és l'associació d'alumnes i quines funcions fa?**

L'associació d'alumnes està formada per alumnes del centre educatiu. Entre els objectius que es treballen en aquestes associacions són; quins aspectes afecten l'educació i quines coses poden fer per millorar la situació, proposar i dur a terme activitats que estan contemplades en el Projecte Educatiu del Centre i, també, proposar i animar a la resta d'alumnes a participar en diferents activitats esportives i culturals.

- **Quines coses es poden trobar a la pàgina web del centre?**

A la pàgina web es poden trobar les diferents activitats que s'organitzen al centre, els documents del centre, informació sobre els estudis que es poden realitzar al centre educatiu, informació de les associacions de pares i d'alumnes, dates de matriculació, dates d'exàmens ordinaris i extraordinaris, dates de reunions de pares, entre d'altres.

- **Quins són els drets i deures dels alumnes?**

Segons el Decret 121/2010, de 10 de desembre, pel qual s'estableixen els drets i els deures dels alumnes i les normes de convivència als centres docents no universitaris sostinguts amb fons públics de les Illes Balears:

Drets:

Article 7. Dret a una formació integral.

Article 8. Dret a la no-discriminació i a la igualtat d'oportunitats.

Article 9. Dret a la valoració objectiva del rendiment escolar.

Article 10. Dret a l'orientació educativa i professional.

Article 11. Dret al respecte de les pròpies conviccions.

Article 12. Dret a la identitat, la integritat, la intimitat i la dignitat personals.

Article 13. Dret a la informació i a la llibertat d'expressió.

Article 14. Dret a la manifestació col·lectiva de discrepàncies.

Article 15. Dret de participació en el funcionament i en les activitats del centre.

Article 16. Dret d'associació.

Article 17. Dret a la utilització de les instal·lacions del centre.

Article 18. Dret de reunió.

Article 19. Garanties, és a dir, si aquests drets no es respecten, el director haurà d'adoptar les mesures que siguin convenientes.

Deures:

Article 20. L'estudi com a deure bàsic.

Article 21. Deure de respectar els professors.

Article 22. Deure de respecte i solidaritat cap als companys.

Article 23. Deure de participar en el centre i de respectar els membres de la comunitat educativa.

Article 24. Deure de complir les normes de convivència.

Visita pel centre, presentar al tutor i als professors

Es realitzarà un recorregut pel centre on es donarà una breu explicació i es localitzaran els diferents espais del centre: aules, despatxos, biblioteca, entre d'altres.

Seria recomanable donar a la família un petit mapa senyalitzant on se situen els altres llocs importants del centre, aquesta qüestió és fonamental quan la família, si es dóna el cas, que encara no domina l'idioma.

Pel que fa a l'alumne, el primer dia que s'incorpora al centre l'ha de rebre algun membre de l'equip directiu i aquest ho presentarà al tutor.

Una vegada fet això, el tutor mostrarà quina és la seva aula o les diferents aules a les quals haurà d'assistir. El presentarà als seus companys i a la resta de professors, els quals tindrà durant el curs, és també recomanable escollir un alumne del centre amb experiència i motivació que s'encarregui d'ajudar al nouvingut els primers dies.

A més, poden aprofitar una classe per plantejar alguna activitat o joc relacionat amb la seva assignatura.

Per això, l'objectiu principal d'aquest punt, és que l'alumne tingui una bona integració i acollida des del començament aprofitant totes les sinergies que es poden donar des del centre educatiu.

Acollida de l'alumne nouvingut al centre i dins l'aula

Tal com s'ha mencionat als punts anteriors, l'alumne serà presentat a la resta de companys de la seva classe.

Si és possible, el centre educatiu ha d'intentar programar, i fer coincidir, la primera classe de l'alumne amb l'hora de tutoria del seu grup. Així afavorim la seva integració amb la resta d'alumnes i, a més, pot rebre una acollida adient.

Durant aquesta hora de tutoria s'hauria de programar alguna activitat de grup perquè pugui tenir un primer contacte amb els seus nous companys.

Exemple, cada alumne de la classe pot fer una petita presentació, dient que nom, el que fa en el seu temps lliure, quines assignatures li agraden més, etcètera. Després, el nouvingut també farà una petita presentació personal.

D'aquesta manera, l'alumne se sent més integrat des d'un primer moment i els alumnes ja comencen a establir una relació amb el nouvingut.

A més a més, si dins l'aula hi ha algun que procedeix del mateix país, es proposarà juntament amb un altre alumne com a companys-tutors. Aquesta figura, la qual pot ocupar el delegat de la classe, s'encarregarà d'ajudar, en la mesura del possible, en la seva integració i amb les diferents problemàtiques que es poden presentar.

És important, promoure el màxim d'interaccions possibles amb la resta d'alumnes per tal de facilitar la seva integració i, a la vegada, en els casos que els alumnes no tinguin la diferència de l'idioma, puguin tenir l'oportunitat d'aprendre i practicar amb la resta de companys. Assenyalar que aquest aspecte també serà beneficiós per aquells alumnes que fa un cert temps que resideixen a les Illes Balears però que no han assolit el català.

També, és recomanable que el professorat tingui previstos altres aspectes com, on se situarà a l'alumne dins l'aula, possibles adaptacions curriculars, quins companys col·locarà prop d'aquest, activitats que puguin ajudar-lo des d'un principi, etcètera.

Altres serveis de la comunitat

Es programarà una reunió amb el nouvingut aproximadament un mes després de la seva arribada, per conèixer com es troba al centre i quina és la situació a casa. Es valorarà la informació aportada per part de l'alumne i es proporcionarà tota aquella que sigui necessària.

En el cas, que la família no hagi requerit l'ajuda dels serveis socials, se'ls hi pot demanar si necessiten ajuda externa del centre i explicar quins són els serveis socials disponibles, quines són les seves funcions i com poden accedir-hi. En aquesta ocasió, l'orientador s'encarregarà de donar tota aquella informació susceptible per tal que puguin recórrer si tenen necessitat de sol·licitar ajudes externes al centre.

D'aquesta manera treballarem la integració, la inclusió de l'alumne i la seva família dins i fóra del centre educatiu.

És recomanable tenir un fullet amb les direccions i telèfons de les diferents institucions a les quals poden recórrer, com:

- Casals de Joves.
- Centres culturals.
- Biblioteques.
- Espais d'oci.
- Associacions.
- Centres d'esplai.

Proposar alguna activitat d'acollida específica

Per treballar l'acollida de l'alumne nouvingut s'aprofitarà l'organització d'alguna activitat escolar (horari de tutories de classe) o extraescolar.

Per exemple, es pot programar alguna activitat a fer durant les tutories, per tal que la classe conegui al nou alumne, la seva procedència, els costums, i en el seu cas, la llengua (Annex 2).

Una vegada l'alumne s'ha incorporat a la rutina escolar, la resta de la classe pot fer una activitat, mitjançant petites exposicions, per ensenyar quines són els nostres costums, la nostra cultura, etc. D'aquesta manera, els uns aprenen dels altres i aprofiten tots aquells coneixements nous.

En els casos que els nous alumnes desconeguin la llengua o alguna d'elles, intentar fer aquesta activitat de manera il·lustrativa perquè pugui aprendre mitjançant fotografies, dibuixos i frases curtes, allò que l'envolta.

Com a activitat extraescolar, es podria organitzar una petita sortida amb el seu grup i fer un recorregut pel barri, per l'entorn del centre.

Itineraris que ofereix el sistema educatiu per una millor inclusió del nouvingut

D'ençà el nouvingut s'incorpori a les classes, i en els casos en els quals desconeguin l'idioma, es realitzaran adaptacions en totes aquelles assignatures en les quals ho necessiti.

El professorat donarà pautes senzilles i curtes al principi, perquè a poc a poc puguin començar a entendre i a manejar-se amb els idiomes. Els missatges han de ser clars i específics. És aconsellable també, que els equips de suport, participin, des d'un principi amb la seva integració, ja que aquests entre altres qüestions, poden proporcionar activitats adequades i material extra perquè puguin realitzar a casa i així millorar la integració educativa del nouvingut.

A més, en aquelles tasques més complicades o en les que observem que poden tenir més dificultats a l'hora de realitzar-les, poden dur-se a terme per grups o parelles. D'aquesta manera, tindran un alumne com a referent i del que podran aprendre, i a la vegada, treballem la seva socialització amb la resta del grup classe.

Una altra mesura que s'hauria de prendre, és la d'incloure a l'alumne dins el programa d'acolliment lingüístic i cultural (PALIC) a on la normativa és clara: *els centres han de possibilitar que els alumnes tinguin accés a la llengua catalana, puguin utilitzar la llengua per comunicar-se i continuar els aprenentatges escolars, és a dir, integrar-se en la comunitat escolar* (BOIB núm. 80 de 04 de juny del 2002).

A més, les distintes avaluacions, exàmens o treballs, també hauran d'estar en concordança amb les adaptacions metodològiques que s'apliquin.

Associació de pares, família-tutora o pares que han passat per la mateixa situació

S'explicarà a la família l'existència de l'associació de pares, de les tasques que es duen a terme i se'ls convidarà a participar en quant se sentin preparats. En els casos que sigui possible, se'ls presentarà a altres famílies que també han passat per una situació similar a la seva. D'aquesta manera, poden veure de primera mà quines passes han seguit per tal d'integrar-se i adaptar-se, tant al nou sistema educatiu, com a la nova societat.

L'associació de pares pot convocar una reunió extraordinària amb l'objectiu principal de comentar i explicar vivències que poden ser d'ajuda a aquestes famílies que arriben sense coneixements al respecte.

És més fàcil si ho explica una altra família que ha passat per un procés semblant, ja que han viscut la mateixa experiència i saben quins són les problemàtiques, els dubtes habituals, coneixen l'angoixa de la situació i poden aportar solucions.

Finalment, en els centres en els quals es duguin a terme els grups interactius, se'ls convidarà a participar perquè puguin conèixer i viure l'experiència de l'educació de primera mà.

6. Conclusions

En els darrers 20 anys, l'arribada d'alumnat nouvingut als centres de les Illes Balears ha suposat un repte tant pel sistema educatiu, el qual s'ha vist amb la necessitat de modificar diversos aspectes, com pels nous alumnes els quals han hagut d'adaptar-se a un nou context diferent al del seu país de procedència.

Encara que s'han fet diverses modificacions legislatives i metodològiques per afavorir la integració dels nous alumnes, considero que encara estem enfora d'aconseguir que tant ells com les seves famílies puguin sentir que formen part del sistema educatiu.

El centre educatiu hauria de procurar donar la màxima informació possible a les famílies nouvingudes. Ja que encara no tenen els suficients coneixements sobre quines accions positives poden dur a terme en vers a l'educació del seu fill. També, se'ls hauria d'informar de com poden participar en les diferents associacions que existeixen al centre educatiu i les activitats que es realitzen per així afavorir la seva integració amb la resta de famílies.

Tal com vaig poder comprovar durant la realització de les pràctiques d'aquest màster, les funcions que es duen a terme per acollir a un nouvingut i a la seva família, no són suficients. Per aquest motiu, és recomanable que des del moment que es té coneixement de l'arribada d'un nouvingut al centre, es posin en marxa diferents accions per la seva acollida.

És a dir, no basta amb fer una breu entrevista amb la família, el nouvingut i, posteriorment, incloure'l dins el seu grup classe. Si no que seria recomanable posar en marxa un protocol en el qual es tinguin en compte altres factors importants com per exemple, tenir preparada tota la informació que pot servir d'utilitat a la família en vers a l'educació del seu fill.

Realitzant accions d'aquest tipus juntament amb la família, s'eliminarà el factor de desconeixement del sistema educatiu, el qual és un dels elements que pot provocar que les famílies no participin en l'educació.

Per una altra banda, per treballar la inclusió del nouvingut i que aquest se senti part del grup des del primer dia que s'incorpora a classe, el centre educatiu hauria de programar la consecució d'una sèrie de passes a seguir. Tal com

hem proposat a aquesta guia una d'aquestes passes que recomanem seguir, és la de programar l'arribada del nouvingut per realitzar una activitat amb el grup classe. D'aquesta manera el grup coneix al nou company i l'alumne té una acollida positiva.

A més, una altra figura que és important en el procediment d'acollida del nouvingut, és la del company-tutor.

Per una altra banda, és molt important que el centre educatiu i la família mantinguin una comunicació activa per afavorir la integració de l'alumne i la seva mateixa en el nou context.

També, és recomanable que el centre educatiu faciliti la comunicació amb una altra família que ja ha passat per una situació similar i que pot ser de gran ajuda aportant recomanacions i consells basats en la seva experiència anterior. Per finalitzar aquest punt, aquesta eina pretén ajudar als centres educatius a donar resposta adequada, als nouvinguts, i també, a aquells alumnes, els quals fa un temps que estan residint a les Illes Balears, però encara no s'han integrat completament dins el centre educatiu.

7. Aportacions, valoracions personals

La idea d'aquest treball fi de màster va sorgir durant la realització de les pràctiques.

Durant aquestes, vaig poder observar que les accions, què es duïen a terme al centre educatiu, no eren prou suficients per donar una resposta adequada i adient als alumnes nouvinguts i a les seves famílies.

És a dir, existia una mancança de resposta per aconseguir la inclusió del nouvingut dins el grup i la integració de la seva família en el nou context.

Per tant, són necessàries la consecució d'una sèrie d'accions per ajudar-los. Aquesta falta d'actes podia veure's reflectida en aquells alumnes que fa un temps que resideixen a les Illes Balears, però encara no s'han integrat al seu grup i al centre.

Per aquest motiu, va sorgir la intenció de realitzar aquesta eina per ajudar a millorar la situació dels alumnes nouvinguts i les seves famílies, i a més, assistir als centres educatius per indicar quines accions es poden dur a terme per ajudar-los a adaptar-se al nou context.

8. Referències bibliogràfiques

- Carbonell, F. (2006). *L'Acollida*. Vic: Eumo.
- Carrasco, S., Pàmies, J i Bertran, M. (2008). Familias inmigrantes y escuela: Desencuentros, estrategias y capital social. *Revista complutense de Educación*. Vol. 20 Núm. 1 (2009) 55-78. ISSN: 1130-2496.
- Consejo Escolar del Estado. (2011). *Informe sobre el estado y situación del sistema educativo*. Madrid: MEC.
- Decret 92/1997, de 4 de juliol, que regula l'ús i l'ensenyament de i en llengua catalana, pròpia de les illes Balears, en els centres docents no universitaris de les Illes Balears, BOCAIB Núm. 89 (1997).
- Decret 120/2002, de 27 de setembre, pel qual s'aprova el reglament orgànic dels instituts d'educació secundària, BOIB Núm. 120 (2002).
- Decret 121/2010, de 10 de desembre, pel qual s'estableixen els drets i els deures dels alumnes i les normes de convivència als centres docents no universitaris sostinguts amb fons públics de les Illes Balears, BOIB Núm. 187 (2010).
- Decret 34/2015, de 15 de maig, pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears, BOIB Núm. 73 (2015).
- Díaz-Aguado, M. (2003). Educación intercultural y aprendizaje cooperativo. Madrid: Pirámide.
- Epstein, J. (2001). Introduction to the Special Section. New Directions for School, Family, and Community Partnerships in Middle and High Schools. *NASSP Bulletin*, 85 (627), 3-6.
<http://dx.doi.org/10.1177/019263650108562701>
- Fernández, F. (2003). *Participación de padres y alumnos, ¿imposición, moda o reto?* En VV.AA., La participación de los padres y madres en la escuela (45-59). Barcelona: Graó.
- García, J., i Moreno, I. (2002). *La respuesta a las necesidades educativas de los hijos de inmigrantes en la comunidad de Madrid*. Madrid: Consejo Economico y Social.
- Garreta, J. (2007). *La relación familia-escuela: una cuestión pendiente*. Lleida: Universitat de Lleida y Fundación Santa María.

- Gomà, N., i Sánchez, I (2005). *L'alumnat nouvingut i el català: una perspectiva transversal. L'adquisició de la llengua en l'alumnat de Primària i Secundària*. Barcelona: Fundació Lluís Carulla
- Junta de Extremadura (2005). *Estrategias educativas para la atención al alumnado inmigrante*. Badajoz: Consejería de Educación.
- Leiva, J. (2011). Participación de las familias inmigrantes y educación intercultural en la escuela. *Contextos Educativos. Revista De Educación*, 0 (14), 119. <http://dx.doi.org/10.18172/con.643>
- Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa, BOE Núm. 295 (2013).
- March, M., i Orte C. (2004). *Anuari d'Educació i immigració a les Illes Balears: cap a una dualització escolar i social?* Palma: Fundació Guillem Cifre Colonya.
- March, M. (2014). *Anuari d'Educació i immigració a les Illes Balears*. Palma: Fundació Guillem Cifre Colonya.
- Ministerio de Educación y Cultura (2015). *Alumnado extranjero. Datos avance curso 2014-2015. Alumnado extranjero por titularidad del centro, comunidad/provincia y área geográfica de nacionalidad*. Madrid: MECD.
Recuperat dia 25 de maig de 2016 de <https://goo.gl/RK4CG6>
- Montón, M. (2002). *Necessitats educatives de l'alumnat d'incorporació tardana a l'educació secundària obligatòria: orientacions i propostes*. Barcelona: Editorial Graó.
- Montón, M. (2003). *La integració de l'alumnat immigrant al centre escolar. Orientacions, propostes i experiències*. Barcelona: Editorial Graó.
- Ordre del conseller d'Educació i Cultura, de 14 de juny, per la qual es regula l'elaboració i l'execució del Programa d'acolliment lingüístic i cultural adreçat a l'alumnat d'incorporació tardana al sistema educatiu de les Illes Balears que cursa estudis als instituts d'educació secundària, BOIB Núm. 80 (2002).

Vidaña, L. (2013). *Deu anys d'immigració d'alumnat estranger a les Illes Balears: la creació d'un sistema educatiu multicultural*. Palma: Fundació Guillem Cifre Colonya

Annex 1. Model entrevista família

Alumne:

Centre:

Dades de l'alumne:

- Situació escolar anterior.
- Problemes de salut.
- Com és el seu fill? Es un nin/a extravertit/da? A l'altre centre tenia amics?
- Quines activitats realitza durant el seu temps lliure?
- Quines expectatives creu que té el seu fill o filla envers als estudis?
- Té hàbits d'estudi?
- Té alguna responsabilitat a casa?
- Altres informacions.

Dades familiars:

- Situació laboral dels pares.
- Qui viu a la llar?
- Qui passa més temps amb l'alumne?
- Hi ha algun membre de la família amb problemes greus de salut?
- Quines expectatives envers als estudis tenen amb el seu fill o filla?
- Com és la relació amb el seu fill o filla?
- Altres informacions.

Annex 2. Proposta activitat acollida

Els objectius que persegueix aquesta activitat són:

- Fer una acollida al nouvingut.
- Implicar als alumnes a participar activament en aquesta acollida.
- Que el nouvingut conegui aspectes que es trobarà en el nou context.
- Que els alumnes puguin aprendre i obtenir informació sobre la procedència del nou company.

Aquesta activitat pot dividir-se en dues parts:

1. En els casos en els que la llengua ho permeti, cadascun dels alumnes del grup faran una petita presentació individual contestant les següents preguntes:

- Quin és el meu nom?
- Quines coses m'agraden?
- Quin curs estic estudiant?

D'aquesta manera el nouvingut té un referent de com ha de contestar a les preguntes, i una vegada els seus companys han acabat amb les seves presentacions, pot realitzar-ho ell mateix.

2. Com la seva incorporació al grup ja té una connotació estressant, es recomana que el grup classe es divideixi en petits grups de 3-4 alumnes (si es possible que siguin de diferents països) i realitzar petites exposicions sobre aspectes com:

- Quina llengua es parla al meu país?
- Un menjar típic del meu país és...
- Quines són les festes/celebracions típiques del meu país?
- Preparar fotografies per anar mostrant a la vegada que es presenta un d'aquests temes.

Aquesta segona part s'ha de treballar prèviament a l'arribada del nouvingut. És recomanable, en la mesura de lo possible, que el tutor deixi una o dues tutories al seu grup per a que faci la preparació.